

Kontaktperson
Vattenenheten
Jonas Gustafsson
010-2241345
jonas.m.gustafsson@lansstyrelsen.se

Miljödepartementet
c/o Regeringskansliet

Länsstyrelsen Skånes yttrande gällande SOU 2020:83 - Havet och människan (Ert Dnr: M2021/00092).

Generellt om politisk förankring av havsmiljöförvaltningen

Länsstyrelsen instämmer med Miljömålsberedningens bedömning att det behövs en bred politisk uppslutning för en ambitiös och kraftfull havsmiljöpolitik. Det krävs även en bred och tät samverkan mellan regionala och nationella myndigheter vilkas ansvarsområden på olika sätt berör och påverkar havsmiljön, samt ett utökat och nära samarbete med grannländerna.

Generellt om kulturmiljö

Det statliga kulturmiljöarbetet har under lång tid utvecklats mot en allt starkare integrering i andra politikområden, så som kulturpolitik, samhällsplanering och miljöpolitik. De nationella målen för det statliga kulturmiljöarbetet, sätter i linje med detta särskilt fokus på strävan efter hållbarhet och vikten av helhetssyn på landskapet i arbetet med kulturmiljöfrågorna. Kulturmiljöaspekter utgör även en integrerad del av det generella miljöbegrepp som används i exempelvis miljöbalken. I utvecklingen av miljömålsystemet har denna integrerade syn på kulturmiljöaspekter i ett större miljöbegrepp hela tiden varit en utgångspunkt, se exempelvis *Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige (prop. 1997/98:145)*. I propositionen *Kulturmiljöns mångfald (prop 2012/13:96, s.36)* pekar man även på den särskilda betydelse som miljö kvalitetsmålen med sina preciseringar rörande kulturmiljön bedöms ha för kulturmiljöarbetet i stort. Utgångspunkten för hela miljömålsystemet, liksom för det samlade kulturmiljöarbetet är således att kulturmiljöaspekter ska hanteras som en funktionell helhet tillsammans med andra aspekter av miljön. Länsstyrelsen anser att utredningens förslag bryter mot detta synsätt.

Sid 53) 1.3. Miljöbalken, 7 kap

Förslaget innebär ett utökad motiv till att bilda naturreservat genom att inkludera bevarandet av opåverkade områden. Länsstyrelsen anser att detta kan vara mycket svårt att uppfylla då i princip inget havsområde i våra dagar är opåverkat.

Länsstyrelsen föreslår istället att en ändrad lydelse till "...eller bevara områden med minimal mänsklig påverkan".

Länsstyrelsen anser att det är otydligt vad som avses med att "ett område som behövs för att // klimatanpassa värdefulla naturmiljöer // får förklaras som naturreservat" och hur det egentligen skiljer sig mot den tidigare formuleringen om att "skydda, återställa eller nyskapa". Om förslaget avser att adressera behovet av reträttmarker för att ge förutsättningar för att naturvärden som kommer att skadas av pågående havsnivåhöjningar att utvecklas, på mark som idag håller få eller inga värden, bör skrivningen justeras. Länsstyrelsen ser ett stort behov av att skapa reträttmarker och skulle välkomna att denna möjlighet lyftes fram och förtydligades i lagen.

Sid 59) 1.6. Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m

Länsstyrelsen anser att det är positivt att "nätverkstänket" införs i lagstiftningen. Länsstyrelsen skulle dock vilja se nätverket i ett större nationellt sammanhang och inte indelat i tre havsbassänger, eftersom naturvärdena i många fall har en större geografisk utbredning än så och då administrativa gränser ofta skapar problem. Det är viktigt att samtliga kustlänsstyrelser samarbetar för att nå ett nätverk av skyddade områden. I dagsläget finns redan samarbeten men de är indelade efter de olika havsbassängerna och det pågående samarbetet behövs inte fastställas i en förordning. Däremot behövs det fastställas att alla kustlän gemensamt skapar ett nätverk.

Sid 65) 1.9. Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1161) med instruktion för Sjöfartsverket

10 b §: Länsstyrelsen önskar se en samverkan med Sjöfartsverket inte bara i frågor som rör marina skyddade områden, utan även vad gäller påverkan på marina naturvärden och ekosystem. Länsstyrelsen önskar även se en instruktion om samverkan mellan Sjöfartsverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna, om att säkerställa att information om marina skyddade områden, och de föreskrifter som finns i dem, på ett enkelt sätt tillgängliggörs för de som nyttjar områdena.

Sid 67) 1.11. Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten

Länsstyrelsen önskar att Försvarmakten får en tydlig instruktion att samverka med länsstyrelsen i frågor som rör marina naturvärden, inte minst hotade naturvärden.

Vidare bör Försvarsmakten i sin redovisning till Havs- och vattenmyndigheten även inkludera miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*, utifrån de delar av miljö kvalitetsmålet som berör marina naturvärden.

Därutöver måste dagens samverkansproblem kring säkerhets- och sekretessfrågor gällande akustisk övervakning av tumlare och andra marina inventeringar få en lösning. Detta då länsstyrelserna inte kan genomföra sina åtaganden och olika regeringsuppdrag på grund av Försvarets principfasta inställning med koppling till nationens säkerhet. Om Länsstyrelserna eller andra statliga myndigheter inte ges rådtrum att utföra sitt arbete kopplat till de marina bevarandevärdena måste regeringen ändra instruktionen och göra det möjligt för länsstyrelserna att förelägga Försvarsmakten att genomföra erforderliga undersökningar, inventeringar, åtgärder för att säkerställa havsmiljödirektivet, konventionen för biologisk mångfald och andra internationella åtaganden.

Sid 73) 1.15. Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:1300) med instruktion för Transportstyrelsen

Länsstyrelsen önskar att Transportstyrelsen får en tydlig instruktion att samverka med länsstyrelsen i frågor som rör marina naturvärden, inte minst hotade naturvärden.

Vidare bör Transportstyrelsen i sin redovisning till Havs- och vattenmyndigheten även inkludera miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*, utifrån de delar av miljö kvalitetsmålet som berör marina naturvärden.

Sid 82) 1.22. Förslag till förordning om ändring i förordningen (2010:185) med instruktion för Trafikverket

Länsstyrelsen tycker det är bra att det tydliggörs att Trafikverket ska samverka med Havs- och vattenmyndigheten i frågor som rör sjöfartens påverkan på de marina ekosystemen.

Transportstyrelsen bör ges mandat att förbjuda utsläpp av scrubbervatten och giftigt svavelsam från fartyg i havet. Sådant avfall ska samlas upp likt klosettwater i för ändamålet avsedda mottagningsstationer. Kostnaden ska kunna debiteras rederiet.

Sid 86) 1.25. Förslag till förordning om ändring i havsmiljöförordningen (2010:1341)

Länsstyrelsen tycker det är bra att Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för att ta fram ett åtgärdsprogram, som sedan fastställs av regeringen för att få en större tyngd och att Havs- och vattenmyndigheten därefter ansvarar för att göra det tillgängligt. Det bör dock läggas till att framtagandet ska ske i samverkan med länsstyrelserna och andra myndigheter med havsmiljöansvar.

Sid 88) 1.26. Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten

Länsstyrelsen tycker det är bra att det tydliggörs att arbetet med havsmiljön, vattenmiljön, art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet och EU:s gemensamma fiskeripolitik ska ske mer integrerat.

Det är bra att det tydliggörs att Havs- och vattenmyndigheten ska samverka med Transportstyrelsen, Trafikverket och Sjöfartsverket i frågor som rör sjöfartens påverkan på de marina ekosystemen.

Det är bra att Havs- och vattenmyndigheten får ett tydligt ansvar för frågor om sjöfartens påverkan på havsmiljön och dess ekosystem och att det integreras och beaktas i internationellt, nationellt och regionalt arbete med strategier, planer och förvaltning.

Det är bra att Havs- och vattenmyndigheten får ett tydligt ansvar för samordning av frågor om bullerpåverkan på marina ekosystem och att det omfattar allt buller orsakat av mänsklig verksamhet.

Det är bra att Havs- och vattenmyndigheten får ett tydligt ansvar för frågor om marint skräp.

Sid 96) 1.28. Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket

Länsstyrelsen vill påpeka att Miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv* också berör havet och att ansvaret för den del av målet som berör marina naturvärden bör tydliggöras.

Gällande sjöfågel finns en ansvarsuppdelning mellan Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten som inte är helt funktionell. Naturvårdsverket har ansvaret för denna djurgrupp som dock är tätt knuten till havsmiljön. Länsstyrelsen efterlyser antingen ett tätare samarbete mellan Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, eller att den senare helt får ta över detta ansvar. Detta skulle öka möjligheterna till att ta ett helhetsgrepp på havsmiljön och vilka åtgärder som behöver genomföras. Rådande ansvarsfördelning och brist på samverkan har hindrat länsstyrelserna i Halland och Skåne från att genomföra projekt som syftade till att samla in data som underlag för att eventuellt kunna vidta bevarandeåtgärder.

Sid 107) 1.36. Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

6 §: Länsstyrelsen vill även här påpeka att det finns ett miljökvalitetsmål till som berör marina naturvärden, *Ett rikt växt- och djurliv*.

Sid 326) 9.1.7. Beslutsstöd och verktyg för ekosystembaserad förvaltning

Det finns ett stort behov att utveckla ett verktyg som kan användas för att bedöma både konnektivitet och kumulativ påverkan på funktionell populationsnivå, d.v.s. inkluderande internationellt samarbete, för en mängd artgrupper och även på

artnivå. Det är viktigt att verktyget bygger på kvalitetssäkrad data med så hög upplösning som möjligt och att det även är funktionellt på populationsnivå. Verktöget, en modell, skulle vara av stor hjälp i arbetet med marint områdesskydd, förvaltning och även i tillståndsprovningen av olika verksamheter. Med fördel skulle det kunna utvecklas tillsammans med berörda grannländer och också användas av dem. Verktöget som avses är än mer avancerat och med högre upplösning än "Symphony" och "instrumentpanelen" och skulle spänna över ett större geografiskt område för att ta hänsyn till populationer.

Sid 336) 9.2.1. Ekosystemansatsen

Länsstyrelsen är positiv till att havsmiljöförvaltningen strävar efter att bli allt mer ekosystembaserad. Vägledning om ekosystembaserad havsförvaltning är efterlängtd och behövd. Kunskapen och vägledningen behövs såväl inom havsmiljöförvaltningen som i politiken, inte minst om den föreslagna havsmiljölagen blir verklighet. Det är viktigt att samarbete och sambedömningar med våra grannländer ingår i ekosystemansatsens styrning. Samarbete över gränserna är fundamentalt för att kunna göra förvaltningen tillräckligt ekosystembaserad med full hänsyn till kumulativ påverkan och arters konnektivitetsbehov.

Länsstyrelsen vill rörande ekosystemansatsen framföra att följande två aspekter är mycket viktiga till förslaget om en ny miljölag:

1. Att precisera vad det i praktiken innebär att tillämpa ekosystemansatsen.
2. Att precisera vad det i praktiken innebär att havsmiljöarbetet ska vila på vetenskaplig grund.

Utan tydliga riktlinjer kring dessa punkter kommer tolkningsmöjligheterna minska förslagets möjlighet till god styrning.

Sid 361) 10.9. Agenda 2030 mål nummer 14

Länsstyrelsen är positiv till en integrering av Agenda 2030s mål 14 inom havsmiljöarbetet. Ju större andel av det strategiska havsmiljöarbetet som kan samlas och drivas inom samma förvaltningssystem, desto bättre.

Sid 420) 11.5.1. Tydligare preciseringar av mål för havets miljötillstånd

Länsstyrelsen ser positivt på att uppfyllelse av miljökvalitetsmålet synkroniseras med kraven i Vattenförvaltningsförordningen, havsmiljöförordningen och områdesskyddsförordningen.

Länsstyrelsen vill dock påpeka att det i miljömålsbegreppet "levande kust och skärgård" ingår delar som inte omfattas av de tre föreslagna preciseringarna. Det är Länsstyrelsens syn att dessa aspekter fortsatt behöver belysas, antingen genom de nuvarande tre sista preciseringarna (listas nedan), eller något motsvarande.

- * Havs-, kust- och skärgårdslandskapens natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns,
- * Tillståndet är oförändrat för kulturhistoriska lämningar under vattnet, och

* Havs-, kust- och skärgårdslandskapens värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad. Länsstyrelsen vill också påpeka att inte alla av vattenförvaltningsförordningens vattenförekomster har god ekologisk och god kemisk status som miljö kvalitetsnorm. I vissa vattenförekomster finns p.g.a. olika omständigheter sänkta krav. Länsstyrelsen lyfter därför frågan om miljö kvalitetsmålets krav istället borde vara att uppfylla alla vattenförekomsters miljö kvalitetsnorm avseende status.

Sid 426) 11.5.1. Bevarande av natur- och kulturmiljö värden

Utredningen föreslår ett nytt etappmål som ersättning för preciseringen *Bevarande av natur- och kulturmiljö värden*. Det föreslagna etappmålet omfattar inte kulturmiljö vilket innebär att kulturmiljöperspektivet inte längre kommer att omfattas av miljömålsuppföljningen. Orsaken anges vara att uppföljningen av kulturmiljö fått litet utrymme och att den bedöms bli mer effektiv om den separeras från miljömålsuppföljningen i övrigt.

Länsstyrelsen är kritisk mot förslaget och anser att det går emot den grundläggande principen för hur miljömålssystemet är organiserat. Frågan om hur kulturmiljö ska hanteras i miljömålssystemet är principiellt viktig för miljömålssystemet som helhet. Betydelsen av att kulturmiljöaspekter kan hanteras samlat med andra miljöaspekter understryks just nu även av det arbete med att överbrygga målkonflikter som pågår inom ramen för arbetet med vattenförvaltningen. Där har miljö kvalitetsmålen för *Levande sjöar och vattendrag* varit en viktig utgångspunkt för att diskutera avvägningar mellan natur- och kulturmiljöintressen.

Då det saknas annat system för uppföljningen av kulturmiljö värden skulle den föreslagna förändringen innebära mycket negativa konsekvenser för arbetet med en hållbar utveckling avseende kulturmiljöns värden. Bristen på uppföljningsmått bör istället ses som en indikation på behovet av att utveckla arbetet med kulturmiljöns värden inom miljömålsuppföljningen och miljöövervakningen och befintliga kärnindikatorer för miljö kvalitetsmålen bör utvecklas så att de kan tillämpas för kulturmiljöområdet.

Sid 427) 11.5.1. Kulturlämningar under vatten

Utredningen konstaterar att målnivåer och uppföljningsmått saknas och att preciseringen därför inte fyller någon reell funktion. Trots det anser Miljömålsberedningen att preciseringen kan vara kvar då lämningar kan ha en ekologisk funktion samt att vrak m.m. kan skadas vid t.ex. trålning eller muddring.

Liksom avseende *Bevarande av natur- och kulturmiljövärden* anser Länsstyrelsen bristen på uppföljningsmått bör ses som en indikation på behovet av att utveckla arbetet med kulturmiljöns värden inom miljömålsuppföljningen och miljöövervakningen. Länsstyrelsen vill även framhålla att värdet hos submarina kulturlämningar måste ses självständigt och inte endast i relation till de eventuella ekologiska värden som kan kopplas till lämningarna.

Sid 429) 11.5.2. Problemets allvar försvinner i miljömålets utvärdering och uppföljning

Länsstyrelsen vill passa på att poängtera att länens bedömningar av miljö kvalitetsmålen ej längre publiceras på samma lättillgängliga sätt som tidigare, på Sveriges samlingssida för miljömålen www.sverigesmiljomal.se. Länsstyrelsen föreslår att de regionala bedömningarna av miljö kvalitetsmålen åter ska börja publiceras nationellt. Att tillgängliggöra de regionala bedömningarna bidrar till ökad känsla av delaktighet i miljöförvaltningen och miljömålssystemet, samt till ökad transparens om regionala förhållanden och skillnader mellan länen.

Sid 461) 12.5.1. Harmonisering av miljö kvalitetsnormer

Länsstyrelsen ser positivt på en harmonisering av genomförandet av, samt miljö kvalitetsnormerna inom, vattenförvaltningen, havsmiljöförvaltningen och art- och habitatdirektivet. Länsstyrelsen vill också poängtera att det är viktigt att de tre direktivens förvaltningar har möjligheter att bidra till juridisk kravställning på alla typer av verksamheter som påverkar dem.

Sid 513) 13.9.2. Regeringen ska besluta om gemensamt åtgärdsprogram

Länsstyrelsen ser positivt på att regeringen ska fastställa ett gemensamt åtgärdsprogram för havsmiljön. Det bör stärka kopplingen både mellan land, vattendrag och hav, men också mellan berörda myndigheter och aktörer, samt mellan det faktiska åtgärdsbehovet och programmets finansiering.

Sid 515) 13.9.4. Uppgifter som ska framgå av länsstyrelseinstruktionen

Det är positivt med en ökad tydlighet. Länsstyrelsen vill dock påpeka att det är viktigt att rapporteringen samordnas och bara görs en gång, d.v.s. till en mottagare. Det finns en risk för dubbelrapportering om miljömålet *Ingen övergödning* bryts ut och läggs över på Jordbruksverket, samtidigt som övriga mål och åtgärdsarbete ligger kvar på Havs- och Vattenmyndigheten. (Se även inspel angående ansvarsöverföring till Jordbruksverket, sid 638.)

Sid 517) 13.9.5. Samordning av åtgärdsarbetet på länsstyrelserna

Länsstyrelserna föreslås ha en beredningsfunktion för arbetet med havs- och vattenmiljöförvaltning. Här menas inte beredningssekretariatet, utan en funktion som ska ha fokus på åtgärder. Länsstyrelsen hävdar att det är ungefär så Länsstyrelsen Skåne arbetar redan idag, men all verksamhet kan utvecklas och det är bra om stödet för åtgärdsarbetet blir tydligare.

Eftersom miljömålet *Ingen övergödning* föreslås flyttas iväg från Havs- och Vattenmyndigheten, finns en risk att övergödningsarbetet inte samordnas lika väl med övrigt åtgärdsarbete. Detta vore enligt Länsstyrelsen en stor brist. I ett samlat åtgärdsarbete för havsmiljön behöver alla delar finnas med.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att länsstyrelserna ska stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenmiljöåtgärder.

Sid 519) 13.9.6. Finansiering av åtgärdsprogrammet

Länsstyrelsen saknar ett resonemang om hur myndigheternas åtgärdsarbete i slutändan faktiskt ska finansieras. I övrigt delar Länsstyrelsen synen på att åtgärdsprogram bör innehålla analyser och beskrivningar av hur åtgärder ska finansieras.

Länsstyrelsen vill poängtera att åtgärdsprogrammet bör omfatta allt som behöver göras för att uppnå Miljökvalitetsnormerna inom de berörda direktiven och målen, och samtidigt bör det inte vara underfinansierat. Ett underfinansierat åtgärdsprogram innebär enbart merarbete genom extra prioriteringar, uppskjutet åtgärdsarbete och således även försenade miljöförbättringar. Detta är inte en enkel ekvation, men det är svårt att se en målinriktad miljöförvaltning och miljöpolitik antingen skulle utelämna åtgärder som behöver genomföras, eller att lämna åtgärdsprogrammet underfinansierat.

Sid 629) 14.18.1. Helhetsgrepp på styrmedel och åtgärder mot övergödning

Länsstyrelsen håller med om att övergödningsfokus är viktigt, men vill poängtera att detta fokus inte får överskugga helhetssynen gällande havsmiljöns och organismbeståndens behov samt vattnets status.

Sid 638) 14.18.2. Jordbruksverkets roll som målsansvarig för miljömålet *Ingen övergödning*

Länsstyrelsen lyfter fram att ansvarsöverföringen inte får försämra möjligheten att genomföra åtgärder med mer än ett syfte, eller med koppling till vattenförvaltningen, så som nu är möjligt under Havs- och Vattenmyndighetens hantering. En samlad finansiering av alla åtgärder borde kunna nås, där länsstyrelserna får ansvar att prioritera mellan de åtgärder som behöver genomföras kopplat till de åtgärdsprogram som finns.

Det är viktigt att inte förlora miljöfokus. Vid en ansvarsöverföring finns en risk för att finansieringen för åtgärder ändras och att kopplingen till vattenförvaltningens övriga miljö kvalitetsnormer går förlorad. Det kan bli svårare att genomföra åtgärder som både bidrar till att minska övergödningen och bidra till att nå övriga delar av vatten-, havsmiljö- samt art- och habitatdirektiven.

Åtgärdsarbetet på övergödningssidan tar lång tid och det krävs kontinuitet i finansieringen för att det arbetet ska kunna fungera. Därför anser Länsstyrelsen att det finns risker med huvudansvaret ska gå över till Jordbruksverket och därmed också huvuddelen av åtgärdsfinansieringen.

Förslaget torde innebära att Jordbruksverket skulle få delat ansvar med Havs- och Vattenmyndigheten om den nationella rådgivnings- och stödfunktionen för det lokala åtgärdsarbetet inom havs- och vattenmiljöförvaltningen. Om detta blir fallet behöver samarbetet mellan de båda myndigheterna öka. Med delat ansvar blir ansvarsfrågorna otydligare och risken finns att saker faller mellan stolarna.

På den positiva sidan finns en tydlig koppling mellan Jordbruksverket och jordbrukets läckage av näringsämnen. Förslagets för- och nackdelar bör vägas mot varandra, inkluderande de aspekter och risker som Länsstyrelsen lyft fram.

Sid 644) 14.18.3. Ökad återföring av fosfor och kväve

Länsstyrelsen saknar förslag som gör det enklare att återföra uppsamlat sediment från våtmarker eller motsvarande till odlad mark. Det är idag otydligt vilka regler och förutsättningar som gäller för sådan återföring. Det är viktigt att den här typen av återföring bidrar till cirkulering av näring.

Sid 651) 14.18.3. Innovation och teknikutveckling kring effektiv återföring av näringsämnen

Länsstyrelsen saknar kopplingar till fosforfilter som kan användas i samband med anläggning och restaurering av våtmarker. Det finns både kalkfilter och järnfilter som skulle behöva utredas mer. Ett annat område som är värt att utreda är hantering av uppspolade vegetationsmassor (alger och sjögräs) på havsstränder. Så länge det berörda havsområdet lider av för höga näringshalter, borde nyttjandet av vegetationsmassor som sköljs upp på land, kunna bidra till en minskad återföring av den näring som sköljts upp på land i form av alger och sjögräs. Länsstyrelsen vill dock poängtera att det är mycket viktigt att tillräckliga mängder av vegetationsmassor lämnas kvar på stränderna för att fylla viktiga ekosystemtjänster som t.ex. att utgöra habitat för insekter, kräftdjur och växter, att utgöra födosöksområde för fåglar och att binda sand och motverka erosion. Men delar av massorna borde kunna nyttjas och säkra att näringsämnena inte återgår till havet. Efter utvärdering av hur mycket vegetationsmassor som skulle kunna samlas in i olika områden, skulle bidrag kunna ges till kommuner för att utföra ett sådant arbete. Bidraget skulle kunna ha en tilläggsdel för de kommuner som hanterar vegetationsmassorna som en råvara som kan uppgraderas och ges ett högre värde, t.ex. som råmaterial till olika produkter eller för att skapa biokol.

Sid 662) 14.18.4. Långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare

Länsstyrelsen tycker det är en viktig åtgärd. Länsstyrelsen vill dock framhålla vikten av att de resurser som krävs för att långsiktigt satsa på lokala åtgärdssamordnare, inte ska tas från budgeten för att övriga åtgärder. Resurserna för att satsa på åtgärdssamordnare måste vara ett tillskott utöver befintliga åtgärdsmedel. För kontinuiteten bör åtgärdssamordnarna finansieras statligt då kommunernas intresse för att vara huvudman kan variera över tid. Dessutom bör arbetet knytas till avrinningsområden och vara större än enskilda kommuner. Vattenråden är viktiga aktörer i detta sammanhang. Långsiktigheten som lyfts här, fram till 2030, är väldigt viktig för att få ett effektivt arbete på plats.

Sid 668) Tillhandahållande av en nationell stödfunktion för lokalt åtgärdsarbete

En lokal åtgärdssamordnare behöver förhålla sig till fler parter än bara Havs- och Vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Den nationella stödfunktionen bör därför innehålla representanter även för länsstyrelserna. Länsstyrelserna är de myndigheter som hanterar ekonomiskt stöd, prövning av vattenverksamhet, dispens från biotopskydd etc. Detta är mycket viktiga delar att ha god kunskap om för en nationell stödfunktion. Naturvårdsverket har de senaste åren tilldelats allt mer medel för våtmarksrestaurering, även om syftena skiljer mellan de stöd som Havs- och Vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Naturvårdsverket ansvarar för, så bidrar nästan alla åtgärder som genomförs i odlingslandskapet till att minska transporten av kväve och fosfor. En stödfunktion borde därför minst bestå Havs- och Vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och länsstyrelserna.

Sid 677) 14.18.4. Effekterna av kvävegödsling i skogsbruket

Länsstyrelsen påpekar att det är viktigt att förhålla sig till om dagens påverkansnivå från skogsbrukets kvävegödsling är hållbara och acceptabla, eller inte. Om det idag inte finns tillräcklig kunskap för att besvara den frågan, bör det vara högsta prioritet att utvärdera effekterna på vatten och hav orsakade av skogsbrukets kvävegödsling, såväl utifrån dagens nivå av kvävegödsling, samt riskerna med en ökad gödslingsnivå.

Sid 677) 14.18.4. Icke-försämringskravets eventuella baksidor för vattenmiljön

Länsstyrelsen är positiv till förslaget och tycker det är viktigt att såväl positiva som negativa miljökonsekvenser av icke-försämringskravet klarläggs. Länsstyrelsen vill dock lyfta följande. Ökad belastning pga ökad folkmängd bör mötas med utökad systemkapacitet och funktion, därefter med andra typer av åtgärder som kan bidra till minskningar av relevanta påverkansfaktorer. Efter sådana satsningar finns inte mycket att göra åt ökningarna beroende på ökad folkmängd. Däremot går det att ifrågasätta nedläggningar av mindre eller äldre reningsverk för att skicka fler personekvivalenter vatten till färre större och modernare reningsverk, om detta motiveras av en lägre kostnad eller en högre reningseffektivitet sett ur ett regionalt perspektiv. Länsstyrelsen förstår att det finns

en ekonomisk och miljömässig vinst att göra i det regionala perspektivet, men denna typ av effektivisering bör ändå problematiseras och övervägas noga. Även om det sker en nettominskning i ett större område, går det att argumentera för att effektiv rening möjligen borde uppnås på fler platser, även där det i dagsläget finns mindre, äldre eller ineffektiva reningsverk. Det kan vara dyrare med effektiv rening på flera ställen. Men ett vanligt resonemang inom miljöförvaltning är att det sällan anses rimligt att kompensera miljöpåverkan i ett område med miljöåtgärder i ett annat område, utifrån att det är ett billigare sätt att uppnå netto noll-effekt ur ett större geografiskt perspektiv. På samma sätt bör kostnadseffektivitet ställas emot lokala effekter i frågan om nedläggning av mindre och äldre reningsverk och överföring till större reningsverk. I grunden är detta en fråga om ett system där kostnadseffektivitet ofta ses som den enskilt viktigaste faktorn. Det är viktigt att det finns utrymme för diskussion om den mest kostnadseffektiva reningen i ett större geografiskt sammanhang alltid är att föredra. Ofta kanske det i slutändan bedöms vara värt att genomföra en sådan omledning av reningskapaciteten och därmed även utsläppsmängd, men möjligen finns det några, eller flera, undantag där satsningar behöver ske på flera platser istället. I slutändan är det en fråga om vad vi tillåter våra reningssystem att kosta.

Sid 681) 14.18.4. Minimering av spill av fosfor i hamnar

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Sid 731) 15.9.2. Regeringens arbete för tuffa internationella regelverk

Länsstyrelsen är positiv till förslaget. Ett exempel på en relativt ny direkt föroreningskälla till havet är utsläpp av så kallat scrubbevatten. Där fartygsutsläppens rök tidigare gick ut i luften, innebär utsläppet av scrubbevatten att föroreningarna nu istället går koncentrerade direkt till havsvattnet. För havsmiljön blir detta ytterligare en påverkan för organismerna och ytterligare ett hinder för att uppnå god vattenkvalitet. Ett exempel på ämnesgrupper som kommer att öka pga utsläpp av scrubbevatten är PAHer.

Sid 732) Regeringens arbete för att utveckla Eus kemikalielagar

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Sid 733) 15.9.3. Kopplingen mellan miljömålen *Giftfri miljö* och *Hav i balans*.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Sid 734) 15.9.4. Etappmål om farliga ämnen inom miljömålet *Hav i balans*

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Sid 735) 15.9.5. Miljökvalitetsnormer för grupper av farliga ämnen

Länsstyrelsen är positiv till förslaget. Länsstyrelsen tolkar dock åtgärden som att den primärt fokuserar på att beskriva och verka för att totalmängden av snarlika ämnens bör bedömas under en gemensam gräns för dessa ämnens kumulativa mängder och effekter.

Länsstyrelsen passar på att lyfta Naturvårdsverkets beskrivning: *"Många utfasade ämnen ersätts snabbt av nya snarlika ämnen som inte undersökts i samma omfattning."*¹ Ett exempel är att klorerade svårnedbrytbara ämnen förbjöds och ersattes av bromerade svårnedbrytbara ämnen, och i det senaste steget håller nu de bromerade ämnena på att fasas ut och istället ökar användningen av organofosfater. Det finns ett systemfel när nya ämnen ständigt godkänns trots att de har liknande egenskaper och därmed ofta även liknande negativa effekter i naturen. När regleringen av ämnen kommer först efter många års användning och lång tids uppföljning och utvärdering av effekter, drabbas miljön i onödan, ofta under lång tid. Det bör vara Sveriges inställning att driva på för att förändra detta system. När nya ämnen ska godkännas för produktion, distribution och användning så bör det vara extra stort fokus på att garantera att ämnen som tas fram för att ersätta förbjudna ämnen, inte har liknande eller andra negativa miljöeffekter.

Sid 737) 15.9.6. Förordningen om bidrag till rening av läkemedelsrester

Länsstyrelsen är positiv till förslaget. Länsstyrelsen hade även velat att målår sätts för när olika klasser av reningsverk ska ha försetts med teknik som renar läkemedelsrester. Sådana målbilder tydliggör Sveriges ambition och kan möjliggöra snabbare implementeringen av läkemedelsrenande teknik. Länsstyrelsen ställer således fråga, när är det rimligt att kräva att alla svenska reningsverk över X personekvivalenter har fungerande läkemedelsrening?

Sid 749) 16.5.1. Utreda ett etappmål om marint skräp

Länsstyrelser ser det som mycket angeläget att en ökad satsning görs för att aktivt och konkret minska den befintliga mängden skräp i havet och även för att förebygga tillförsel av skräp. Det rör sig både om mikro- och makroskräp. Att skräp är farligt och att mängden bör minska vet vi. Nu krävs det ordentliga åtgärder för att göra allvar av saken. En förutsättning för detta är ett tätt myndighetsarbete från kommunalt till nationellt.

Många källor till makro- och makroskräp har diskuterats ur åtgärdspektiv inom vatten- och havsmiljöförvaltningen. Det är t.ex. källor som vägslitage, reningsverk, konstgräsplaner, nedskräpning etc. Ett område som inte fått mycket uppmärksamhet är dagvattenhantering. Länsstyrelsen vill med dagvatten som

¹ Naturvårdsverket – 2017 - "Gifter och miljö – Kemikalier i vardagen" (ISBN 978-91-620-1301-1)
<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-1301-1.pdf?pid=20849>

exempel, poängtera att alla betydande källor till marint skräp bör belysas och åtgärdas.

Sid 750) 16.5.2. HaVs ansvar för frågor om marint skräp

Länsstyrelsen är positiv till förslaget. Upp till detta föreslår Länsstyrelsen en utredning om att samla ansvaret för borttagande av förlorade fiskenät på en nationell myndighet. Idag är lösningen att frivilliga intressenter ges möjlighet att söka pengar för att finansiera borttagande av förlorade fiskenät. Ett samlat ansvar omfattar att utvärdera inrapportering av borttappade fiskeredskap, se till att relevanta rensningar genomförs, återkoppla till uppgiftslämnare samt att skapa ett register över inrapporteringar och utförda rensningar. På så sätt kan problemen överblickas och ges bästa möjligheter till samordning och effektivisering av rensningar, bättre kontroll över utförande (hänsyn till säkerhet, naturmiljö och kulturmiljö), bättre kontroll över rapportering och hantering av upptagna redskap, samt bästa förutsättningar för att kunna återkoppla till uppgiftslämnare om vad som hänt i deras ärende. Denna lösning skulle visa att myndigheterna tog kontroll över problemet med förlorade redskap och tog över ansvaret från frivilliga organisationer eller lokala/regionala myndigheter som annars behöver göra stora insatser för ansöka om finansiering och genomdriva en uppstädning. Såväl utveckling av riktlinjer för bästa möjliga effektivitet och metoder, samt samverkan med fiskenäringen och fritidsfisket kring förebyggande och ansvarsfrågor om redskap tappas bort kommer, lär behövas oavsett om en nationellt ansvarig funktion upprättas, eller om frivilliga projektsökare ska fortsätta ta ansvar för att skräpet kommer upp från våra hav.

Länsstyrelsen anser att konkreta åtgärder måste vidtas för att få ner mängden expanderad polystyren och plast från rep i den marina miljön. Längs Skånes kust finns mängder av dessa material mer eller mindre finfördelat. Expanderad polystyren är något som åtminstone vissa fågelarter ser som mycket begärligt. Det går inte att utesluta att även andra organismgrupper äter det. Materialets användning inom sjöfartssektorn (yrkestrafik och fritidsbåtar) och som olika former av tillbehör, borde inom överskådlig framtid fasas ut, och ersättas av miljövänligare material. Detsamma gäller användandet av rep av plastmaterial.

Sid 793) 17.7.1. Gråsälens utbredning

Länsstyrelsen vill påpeka att det finns ett fel i bakgrundsbeskrivningen. Det står att "Gråsäl finns i hela Östersjön, i söder ner till Blekinge." Gråsäl finns dock ända upp i Kattegatt och har ökat kraftigt i hela södra Östersjön inklusive Skåne.

Sid 842) 17.9.7. Fiskelagen

Länsstyrelsen tillstyrker skärpningen av fiskelagen som innebär att större naturhänsyn ska tas. Det är rimligt att fisket kan få försvåras även avsevärt, om det är vad viktiga naturvårdsintressen kräver, t.ex. bevarande eller återhämtning av fiskbestånd eller andra viktiga ekosystemtjänster eller hotade arter, etc.

Sid 854) 17.11. Reglering av fiske i skyddade områden

Länsstyrelse vill påpeka att föreskrifterna i naturreservatet Skånska Kattegatt inte reglerar fiske. Däremot redogörs det i beslutet om bildande av naturreservatet att reglering av fiske är en av åtgärderna för att syftet med skyddet ska uppnås. Det måste dock göras genom den gemensamma fiskeripolitiken för att vända sig till alla fiskare.

Sid 857) 17.11.2. Omfattningen av fiske i skyddade områden

Enligt vad Länsstyrelsen har erfarit av Havs- och vattenmyndigheten, bildades under 2020 det 100:e naturreservatet i Sverige som uppfyller kraven att räknas som marint. I miljömålsberedningens förslag refereras till ca 300 marina naturreservat.

Sid 858) 17.11.2. Pelagisk trålning i skyddade områden

Länsstyrelsen vill påpeka att det inte är möjligt att tråla i alla skyddade områden, bl.a. p.g.a. att många av dem är för grunda.

Sid 860) 17.11.3. Reglering av fiske i skyddade områden – ett pågående arbete

Gällande bottentrålning i skyddade områden hänvisar Länsstyrelsen till sitt yttrande till Regeringen/Näringsdepartementet i N2020/00130/FJR, Uppdrag om generellt stopp för bottentrålning i skyddade områden.

Sid 863) 17.12.2. Bevarandeåtgärder utanför skyddade områden för att nå god miljöstatus

Länsstyrelsen är positiv till regleringar av fiske utanför skyddade områden för att minska påverkan på naturvärden och ekosystem. Flertalet arter rör sig över betydligt större områden än vad som allmänt är möjligt att skydda genom bestämmelser i 7 kap Miljöbalken. Det är angeläget att fiske, såväl som andra verksamheter som påverkar marina ekosystem och naturvärden, begränsas så att inte den biologiska mångfalden och ekosystemens balans och tålighet hotas. Detta behov är kopplat till havsmiljön i stort och inte bara till in- eller utflyttningsområden.

Sid 864) 17.12.3 Förvaltningen av fisk inkluderar många intressen och aktörer

Miljömålsberedningen beskriver de fem regionala beredningsgrupperna som inrättats för nationella fiskeregleringar. Dessa består av berörda länsstyrelser, SLU Aqua och Jordbruksverket. De samordnar också och prioriterar beställningar av vetenskapligt underlag. Länsstyrelsen vill här påpeka att eftersom fiske medför en påverkan på fler naturvärden/djurgrupper än fisk bör vetenskaplig kompetens även från andra institutioner knytas till dessa grupper för ett större helhetsgrepp.

Sid 879) 17.3.1. Fiskets krav om och behov av att vara ekosystembaserat

Länsstyrelsen ser positivt på en integrering av frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna och havsmiljöförvaltningen. Länsstyrelsen vill dock påpeka att det är viktigt att detta synsätt även får genomslag i EU eftersom förvaltningen av fisk till stor del styrs av den gemensamma fiskeripolitiken. Således behöver Sverige påverka EU:s fiskeripolitik.

Länsstyrelsen vill också lyfta nedanstående punkter som på olika sätt berör denna åtgärd. Dessa har Länsstyrelsen framfört även i samband med remissen om strategi och åtgärdsprogram för havsmiljön 2021.

* Idag kan arter vara både hotade och samtidigt målart för ett relativt omfattande riktat fiske. Detta skapar en förvirring kring skyddet av hotade arter, men belyser också hur svag en rödlistning eller ett utpekande av en hotad art är. Motsvarande gäller när svenska fiskbestånds tillstånd ska bedömas inom utvärderingen av havets miljöstatus. I 2018 års bedömning av miljötillståndet i Nordsjön och Östersjön klassades bara 11 av 52 fiskbestånd med god miljöstatus (utifrån Miljökvalitetsnormerna C3 och C4)². Några av bestånden saknade data för bedömningar, men många bedömdes ha icke god miljöstatus. Det är oklart och otydligt hur mycket dessa bedömningar påverkar fiskeriförvaltningen av de bestånd som bedömts inte ha god status. Om man vill att utpekande av hotade arter, rödlistning och statusbedömning av fiskbestånd ska betyda något, bör dessa parametrar vara styrande i fiskeriförvaltningen. Länsstyrelsen föreslår att fisketrycket tydligare ska kopplas till hotstatus. Per automatik borde bestånd som ej har god status, som åtgärd få ett successivt minskat fisketryck, till dess att beståndets försämring (utifrån Miljökvalitetsnormerna C3 och C4) stoppats, samt inte beläggas med ett höjt fisketryck förrän beståndet har uppnått god status. Utifrån samma resonemang bör bestånd som klassas till en viss lägsta nivå i rödlistan (t.ex. ”starkt hotad”, eller sämre) automatiskt fredas från fiske. I de fall det finns starka skäl kan undantag göras för fiske på en museal nivå, t.ex. ett minimalt ålfiske i ett geografiskt begränsat område för att slå vakt om det av UNESCO fastställda immateriella kulturarvet som ålakusten utsetts till.

Om inte rödlistning, utpekning av hotade arter och statusklassning påverkar fisket, ställs istället dessa utpekanden och statusklassningar emot fiskeriförvaltningen och skapar förvirring över varför dessa områden inte styr emot samma långsiktiga mål. Om fiskeriförvaltning sker utan styrning eller inverkan från rödlistning och statusklassning, riskerar också syftet med att arter rödlistas och klassas med ej god status att motverkas, d.v.s. förtroendet för bedömningarna minskar och

² Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2018-2023 - Bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys. <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/publikationer/2018-11-29-marin-strategi-for-nordsjon-och-ostersjon-2018-2023.html>

förbättrande åtgärder riskerar att utebli eller att motverkas av att fisketrycket inte minskas.

* Fiske är en påverkansfaktor inte bara på målarter, utan också bifångstarter, klimat och i vissa fall bottenmiljöer. Det är viktigt att känna till olika fiskens grundläggande ekonomiska förmåga att stå på egna ben. Först därefter kan man utvärdera vilka typer av fiske som bör stödjas genom subventioner eller regleras med inskränkningar. Det vore önskvärt med en utvärdering av bränslesubventionerna för att se hur dessa medel bidrar till dagens olika typer av fisken. Målet bör vara att överväga om bränslesubventionerna ska justeras eller balanseras, genom ett system som ger stöd och konkurrensfördelar till fiske utifrån havsmiljö- och klimatpåverkan, lokal avyttring av fångst samt fiske på arter och bestånd som tål uttaget och som kan bidra till att trycket och efterfrågan för mer känsliga arter minskar. Frågan är både internationell (EU) och nationell.

* Det vore önskvärt med ett förbud mot bottentrålning i marina områden med dumpad ammunition och kemiska stridsmedel. Det bör också diskuteras om bottentrålning eventuellt ska förbjudas i områden där bottentrålningen riskerar att sprida giftiga ämnen, näringsämnen eller andra föreningar eller partiklar med negativ miljöpåverkan om de rivs upp från havsbotten.

* De tre västerhavslänsstyrelserna (Skåne, Halland och Västra Götaland) har i sin gemensamma strategi för Västerhavet³ beslutat att arbeta för att *"Successivt minska den negativa miljöpåverkan från bottentrålning. Genom att föreslå att fler områden skyddas från bottentrålning, verka för att kvoter fördelas till andra fiskemetoder och främja utveckling av trålredskap och trålmetodik."*

Sid 886) 17.13.3. Fiskförvaltningens harmonisering med havsmiljöförvaltningen

Länsstyrelsen ser förslagen som bra och viktiga. Länsstyrelsen vill dock föra fram att det motstånd som idag finns mot att dessa intentioner genomförs inte kommer att försvinna bara genom tydligare målformuleringar. Regeringen och de centrala verken måste visa att man kommer göra vad som behövs för att uppnå målen och för att göra det behöver strategin inom fiskeområdet, som nyligen skickades till regeringen, revideras. Denna strategi, som ska vara vägledande inom fisket för de kommande sex åren, saknar de tydliga målformuleringar som krävs för att förslaget ska få genomslag.

³ "Strategi för skydd och förvaltning av marina miljöer och arter i Västerhavet", Länsstyrelserna i Skåne, Halland och Västra Götaland 2020.
<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.3db3ed8a171ac1fbfcb2bb8c/1603195563203/2020-14.pdf>

Sid 892) 17.13.4. Kunskap om fiskens ekosystemroll samt interaktioner mellan utsjö och kust

Länsstyrelsen instämmer i behovet av analyserna, vilka även bör inkludera det storskaliga fisket som bedrivs i torskens lekområden i Bornholmsbassängen. En självklar tillämpning av försiktighetsprincipen är att det pågående fisket i dessa områden begränsas omgående. Havs- och Vattenmyndigheten har trots en omfattande förändring av strukturen i den pelagiska flottan, inte förändrat regleringen av fisket. Här tillämpar Havs- och Vattenmyndigheten bara försiktighetsprincipen vid förändringar, i det fortsatta fisket som följer befintliga regler och rutiner, tas inte hänsyn till försiktighetsprincipen.

Sid 895) 17.13.5. Försiktighetsansatsens tillämpning i fiskeripolitiken

Länsstyrelsen instämmer i utredningens slutsats, men vill komplettera med att det pelagiska fisket i Bornholmsbassängen är nog så viktigt att ifrågasätta utifrån försiktighetsprincipen. Flytträlsfiske efter torsk i ett område där lekmogen torsk ansamlas inför lek är ett traditionellt fiske och att fiska pelagiska arter i området med finmaskiga trålar innebär en uppenbar risk för negativ påverkan på torsken. Dessutom är det rimligt att anta att ett fiske efter sill och skarpsill i områden där det svaga torskbeståndet är koncentrerat kan påverka torskens tillgång till föda. Om försiktighetsprincipen hade tillämpats borde rimligen EU och Havs- och Vattenmyndigheten agerat på båda dessa varningssignaler.

Sid 897) 17.13.6. Regleringar av fiske utanför skyddade områden

Länsstyrelsen stödjer förslaget och vill även här framhålla regleringen av det pelagiska fisket på torskens lekområden.

Sid 902) 17.13.7. Reglering av fiske i skyddade områden

Länsstyrelsen vill i sammanhanget påpeka vikten av att skyddsarbetet samordnas med övriga länder så att de värdefullaste områdena skyddas och att regleringen av fisket sker på samma vis i områden där det finns motsvarande behov av skydd. Likaså får en regionalisering av arbetet inte medföra att skyddsområdena blir för små sett till det faktiska skyddsbehovet.

Beredningens förslag om att ytterligare områden ska skyddas från fiske bör hanteras så att behovet av fiskeplatser för kustfisket också hanteras samtidigt. Nuvarande system tenderar till att omöjliggöra lönsamhet i det kustnära fisket. Situationen idag är att fisket i allt större utsträckning utestängs från områden p.g.a. havsbaserad vindkraft, marint områdesskydd, fiskefredning, sjöfart med mera. Om vi i framtiden ska ha ett kustfiske måste fisket även i fortsättningen ha tillgång till områden som det går att fiska på. Fisket kan till skillnad från många andra verksamheter inte flytta sin verksamhet någon annanstans.

Sid 906) 17.13.8. Öka andelen stor fisk i kustekosystemen

Länsstyrelsen anser att åtgärden är viktig och brådskande, men vill poängtera att det är få kuststräckor där målet kan uppnås inom ramen för nationell reglering. Det är därför viktigt att detta arbete synkroniseras med motsvarande insatser i utsjön. Ett införande av en fiskevårdsavgift tillstyrkes om det bedöms att det finns politiskt stöd för genomförande.

Sid 913) 17.13.8.

Här finns ett fel i bakgrundsbeskrivningen som är viktigt att påpeka. Här skrivs att "Sportfiskarna som i dag både utför merparten av åtgärdsarbetet". Sportfiskarna driver idag flera projekt, men den absoluta majoriteten av deras fiskevårdsåtgärder finansieras genom att staten ger stöd till såväl åtgärder som personalkostnaderna som Sportfiskarna har. I Skåne är staten den helt dominerande genomföraren av fiskevårdsåtgärder. Det är viktigt att det tydliggörs att staten är den helt dominerande finansiären av fiskevårdsåtgärder i Sverige.

Sid 914) 17.13.9. Helhetssyn på predatorers påverkan på näringsväven

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen. Länsstyrelsen vill tillägga att det i frågan om predatorbeskattning är det viktigt att se helheten, både det historiska perspektivet med överfiske som kraftigt bidragit till att skapa dagens situation, samt ekosystemperspektiven utifrån nuvarande tillstånd för bestånden och havsmiljön. För att maximera fiskbeståndens chanser till snabbast möjliga återhämtning, bör beskattning av fiskpredatorer i så stor utsträckning som möjligt, gå hand i hand med att också minimera övrig påverkan på fiskbestånden. Områdesspecifik begränsning av skarv och säl måste utgöra en viktig del av förvaltningen för att uppnå en helhetssyn. För att fiskebestånden ska ha en chans att återhämta sig behöver predatorer av säl och skarv hållas på en nivå som är ekologiskt hållbar från tid till annan (jämfört med älgstam, lämmel/rävår etc).

Länsstyrelsen anser att det är mycket viktigt med utvärderingar av effekter både på den fisk vars bestånd ska gynnas av predatorbeskattningen och på de berörda predatorbestånden.

Predatorperspektivet bör gälla både i kustmiljön och i utsjöområdena så att den berör alla svaga fiskbestånd där predatorernas påverkan är bevisat stor och där predatorbeskattning kan vara en realistisk åtgärd för snabbare återhämtning. Det är också viktigt att mer kunskap inhämtas om sälens och skarvens påverkan på olika fiskbestånd. På sid 793 står det, "Gråsäl finns i hela Östersjön, i söder ner till Blekinge". Detta tyder på stora brister i beredningens kunskapsunderlag vad gäller gråsälen. Gråsälen har sedan lång tid tillbaka ökat mycket kraftigt i hela Östersjön och har under de senaste åren även avancerat upp i Öresund.

Sid 918) 17.13.10. Ändra fiskelagen så att bara inhemska ostron omfattas av fiskebegränsningar

Länsstyrelsen anser det vara rimligt med en ändring som leder till att främmande ostronarter inte omfattas av den enskilda fiskerätten.

Sid 919) 18. Sjöfarten och havet

Länsstyrelsen har i sitt arbete med marint områdesskydd noterat hur svårt det är att begränsa sjöfartens mångfacetterade påverkan på den marina miljön, oavsett vilken zon i havet det rör sig om och oavsett den specifika källan för påverkan. Det är angeläget att ställa betydligt högre krav på sjöfartssektorn, både för kommersiell sjöfart och för fritidsbåtar, att ge sektorsmyndigheterna tydligare uppdrag att skärpa nationella regler och att starkare driva på det internationella arbetet. Det är bra att miljömålsberedningen föreslår att sektorsmyndigheterna ska ges i uppdrag att t.ex. samverka i arbetet med marint områdesskydd, men Länsstyrelsen efterlyser att ambitionen för samverkan ska vara tydlig och hög. Den mångsidiga miljöpåverkan från alla former av sjöfart bör generellt minska även utanför skyddade områden. Det är också angeläget att det ingår i uppdraget för Sjöfartsverket att bistå och underlätta i arbetet med kunskapsinsamling genom marina inventeringar.

Figur 18.7: Länsstyrelsen anser att den 10e deskriptorn som berör marint avfall ska vara ikryssad för sjöfart.

Sid 991) 18.7.6. Naturvårdsverkets ansvar

Naturvårdsverket har ansvar för miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt och djurliv*, ett mål som i hög grad påverkas av sjöfarten. Länsstyrelsen anser att detta borde tydliggöras i miljömålsberedningens redovisning. Åtgärder för att minska denna påverkan borde föreslås.

Sid 996) 18.9.1. Nya uppgifter och tydligare roll för HaV i frågor om sjöfartens miljöpåverkan

Länsstyrelsen önskar se ett mål om att upprätta krav på miljöanpassat omhändertagande av rester från skrovrengöring. När det gäller större fartyg bör detta ske internationellt genom IMO.

Sid 1000) 18.9.3. Stärkta regleringar för tvättvatten från skrubbrar

Länsstyrelsen är positiv till förslaget om att undersöka ett förbud mot utsläpp av orenat scrubbevatten inom svenskt vatten bör undersökas. Internationellt bör Sverige arbeta för att strängast möjliga utsläppskrav för fartyg ska gälla.

Sid 1002) 18.9.4. Större hänsyn i känsliga kust- och havsområden

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Sid 1004) 18.9.5. Farledsavgifternas roll som styrmedel för havsmiljön

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Sid 1007) 19.1. Hur påverkas havsmiljön av undervattensljud?

Länsstyrelsen anser att stycket som rör bullers påverkan på marina däggdjur bör revideras, med avseende på de olika typer av buller som genereras från sjöfart och hur det interfererar med tumlare. I texten nämns ordet fartygsljud. Vad som avses med detta är oklart. Det är dock så att i den samlade ljudbilden från ett fartyg kan det mycket väl finnas ljud som överlappar med tumlarens klickljud. Höga hastigheter, kavitation, hur fartygen framförs är också exempel på bullergenerering och hur ett beteende påverkar tumlare, och andra djur, negativt.

Sid 1015) 19.4. Aktörer

Länsstyrelsen ser bullerbelastningen som ett stort problem och önskar att Sverige ska vara mer aktivt drivande i frågan. För att kunna vara det är det viktigt att genomföra satsningar på att utveckla vår "nationella" kompetens inom området. Parallellt med det är det önskvärt att vi knyter ett tätare samarbete med de länder som besitter en stor kunskap och starkare stöttar deras, t ex Kanada. Det är angeläget att Försvarsmakten tar fram en handlingsplan med tidsatta mål för att minska sin bullerpåverkan i havsmiljön generellt och i kärnområden med höga naturvärden i synnerhet. Innehållet borde tas fram i samverkan med myndigheter med naturvårdsansvar och vetenskaplig kompetens.

Sid 1022) 19.7.1. Miljökvalitetsnormer för undervattensbuller

Länsstyrelsen välkomnar förslaget att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att fastställa minst en miljökvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller senast 2023, och att fastställa miljökvalitetsnormer av begränsningskaraktär för impulsiva bullerkällor, som till exempel pålning och sprängning, senast 2023. Det skulle underlätta prövningen av verksamheter med denna typ av påverkan. Det är dock viktigt att tillägga att för t.ex. tumlare är hela året en känslig tidsperiod och för Östersjöpopulationen finns det inte utrymme för skadliga ljud om den ska ha en chans att nå gynnsam bevarandestatus.

Det är också angeläget att vägledningar tas fram för att minska negativ påverkan vid olika typer av mänskliga verksamheter (civila och militära) som genererar skadlig ljudpåverkan. Vägledningar som behandlar bästa metoder för att undersöka om marina däggdjur och sjöfåglar (särskilt ruggande sådana) är inom ett påverkansområde samt bästa metoder för att skrämja bort dem.

Länsstyrelsen anser att det behövs en vägledning som beskriver vilka krav som bör ställas vid ljudalstrande exploatering, inför konstruktion, under konstruktion och driftfas, hur undervattensbuller ska beräknas och mätas, samt bästa tekniker för att minska att buller uppstår och sprids. Vad Länsstyrelsen har förstått har beräkningar på kontinuerligt ljud från havsbaserade vindkraftverk gjorts på äldre och därmed

betydligt mindre verk än de som nu planeras uppföras. Det är angeläget att beslutande myndigheter, t ex Länsstyrelsen, får ett kunskapsstöd/en vägledning med riktlinjer som är kvalitetssäkrade och kontinuerligt uppdateras. Internationellt har detta arbete kommit olika långt och det är viktigt att vi stärker samarbetet mellan olika länder.

Sid 1023) 19.7.2. Havs- och vattenmyndighetens ansvar för frågor om miljöpåverkan från undervattensbuller

Länsstyrelsen välkomnar att en myndighet (Havs- och vattenmyndigheten) tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem och att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet. Det är angeläget att Havs- och vattenmyndighetens roll och bemyndigande gentemot andra sektorsmyndigheten vars verksamheter berörs, är stark och tydlig. Detta kan även innebära att en justering krävs i de andra myndigheternas instruktioner.

Sid 1026) 19.7.3. Lagring och tillgängliggörande av övervakningsdata om undervattensbuller

Länsstyrelsen tycker det är angeläget att Havs- och vattenmyndigheten även tilldelas ett nationellt ansvar för att miljöövervakningsdata för undervattensbuller lagras och tillgängliggörs, samt att datavärdskapet och den miljöövervakning av undervattensbuller som Havs- och vattenmyndigheten står för ska finansieras med anslag i stället för genom ettåriga kontrakt.

Sid 1028) 19.7.5. Långsiktig kunskapsförsörjning och forskning om undervattensbuller

Länsstyrelsen instämmer i att det behövs finansiering för teknikutveckling så att industrin kan ta fram tekniker som möjliggör tystare fartyg. Det behövs även skärpta krav på det buller som genereras av fartyg p.g.a. dess konstruktion. Även för fritidsbåtar behövs krav på minskat buller. I dagsläget finns endast, vad Länsstyrelsen har förstått, riktlinjer för motorers bullerspridning i luften, inte vad som sprids i havet. Det finns inte heller några riktlinjer på kombinationen motor och fartyg/båt. Detta är en viktig aspekt eftersom mängden utombordare är stor och farkosterna de sitter på ofta framförs i höga hastigheter. Förenklat ökar buller med ökad hastighet.

Sid 1031) 20. Marint områdesskydd

Även om det inte använts i Sverige, än, är det Länsstyrelsens uppfattning att det i Natura 2000-områden är möjligt att besluta om föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken. Att så skulle vara möjligt stöds även av vägledningar från Havs- och vattenmyndigheten. Räckvidden för vad som kan regleras är dock begränsad och om denna paragraf når den del av ett Natura 2000-område som ligger i ekonomisk zon är oklart. Ett klagörande av detta vore önskvärt.

För att underlätta arbetet med marint områdesskydd vore det också önskvärt med en utredning av 7 kap miljöbalken, med tillhörande förordning om områdesskydd, eftersom de juridiska förhållandena på allmänt vatten skiljer sig från enskilda fastigheter och det får betydelse i skyddsarbetet. Vissa justeringar i lagtexten skulle kunna underlätta arbetet och göra det tydligare. Inte minst gäller det tolkningen av vilka som berörs av 5, 6 och 30 §§ och om 6 § alls är tillämplig.

Sid 1063) 20.6.2. Reglering av sjöfart inom territorialhavet

Det är Länsstyrelsens erfarenhet i arbetet med att inrätta naturreservatet Skånska Kattegatt att det var svårt, för att inte säga juridiskt omöjligt, att nå en stor del av sjöfarten genom reservatsföreskrifter. Detta har även bekräftats i arbetet med regeringsuppdraget att utreda förutsättningarna för ett marint områdesskydd i Öresund. Det hade varit önskvärt med en utredning av miljöbalken och tillämpliga bestämmelser för att om möjligt ge tydliga verktyg till hur sjöfart kan regleras inom skyddade områden så att all sjöfart (nationell/internationell och fritids/kommersiell) nås.

Sid 1074) 20.8.1. Inrättande av skyddade marina områden

Länsstyrelsen saknar en redogörelse för de Natura 2000-områden i marin miljö som under tidsperioden inrättats av regeringen och som tidigare i kapitlet redovisas falla inom vad som är formellt skydd.

Sid 1074) 20.8.2. Nationellt ramverk och regionala handlingsplaner

Länsstyrelsen vill här göra en korrigerande. För Västerhavet (i detta sammanhang området från norska gränsen i norr, till och med hela Vellinge kommun och ekonomisk zon i söder) finns en av berörda landshövdingar beslutad marin strategi, som i allt väsentligt motsvarar en regional handlingsplan. Det finns dock några viktiga skillnader, som Västerhavslänsstyrelserna på välmotiverade grunder valt att inte göra, t.ex. ange mål för skydd. I arbetet med att ta fram ett nationellt ramverk har Västerhavslänsstyrelserna Halland och Västra Götaland, framför allt, inte getts möjlighet att delta och det finns inte heller en regional handlingsplan för Västerhavet enligt exakt den modell som tagits fram för Östersjön och Bottniska Viken. Länsstyrelsen vill i områdesskyddsammanhanget framhålla att den kunskapsbrist som fortfarande råder, trots målmedvetna satsningar under senare år, på många sätt utgör en begränsning i arbetet. Fortsatta riktade och långsiktiga satsningar på detta är avgörande för att skapa förutsättningar för att nå målen. Inom ramen för detta är det också viktigt att ta fram verktyg för att med så hög säkerhet som möjligt kunna modellera konnektivitet inom hela Sveriges havsområde och helst även i angränsande hav, så att olika nyckelarter/populationers utbredningsområden täcks.

Sid 1076) 20.8.4. Opåverkade områden

Med opåverkade områden bör det vara av människan helt opåverkade områden som avses, oavsett om de är skyddade eller inte. Länsstyrelsen undrar dock om det i dagsläget finns kvar några sådana områden. Som tidigare nämnts föreslår Länsstyrelsen att termen ”område med minimal mänsklig påverkan” används.

Områden där olika verksamheter behöver regleras för att de ska bli ”opåverkade” i framtiden, bör istället få en annan definition, eventuellt ”strikt skyddade” kanske i kombination med ”referensområde”. Det kan annars bli missförstånd. Fler missförstånd och otydligheter behövs inte inom skyddsarbetet där många redan ifrågasätter vad begreppet ”skyddad” egentligen innebär.

De senaste dryga 10 åren har Länsstyrelsen Skåne i arbetet med att inrätta marina naturreservat också infört föreskrifter som reglerar fiske, sjöfart (inkl. fritidsbåtar) och annat friluftsliv. Tydligt stöd för detta har införts i syftena, men utgår så klart från naturvärdena och vilka åtgärder som behövs vidtas för att uppnå syftet.

Problemen ligger i äldre naturreservat men de kvalificerar inte heller in i kategorin ”marina naturreservat” även om de omfattar marina miljöer. För den senare gruppen krävs det extra resurser för att revidera skydden som dock i Skåne rör sig om förhållandevis små arealer jämfört med de naturreservat som är att beteckna som marina.

Sid 1078) 20.8.4. Rättsliga förutsättningar inom territorialvattenområdet

Länsstyrelsen instämmer i att det krävs kompletterande regleringar i speciallagstiftningar för att ge marina skyddade områden ett starkt skydd. Som nämns ovan har dock det juridiska skyddet i sig ingen bäring på om området är att betecknas som opåverkat.

Sid 1079) 20.8.4. Rättsliga förutsättningar inom den ekonomiska zonen

Som nämns inledningsvis i Länsstyrelsens kommentarer på kapitel 20 välkomnas en utredning och ett möjliggörande av att införa föreskrifter i ekonomisk zon. Länsstyrelsen tycker det är oklart om 7 kap 30 §, om ”rätten att färdas och ordningen i övrigt”, verkligen ger praktiska möjligheter att begränsa exempelvis exploateringsverksamheter om den inte kompletteras eller annan justering görs.

Sid 1081) 20.8.5. Uppdrag om att förbjuda bottentrålning

Se kommentar under punkten 17.11.3.

Sid 1082) 20.8.6. Nationell marin kartering

Länsstyrelsen vill även i detta sammanhang poängtera bekymret med att få genomföra undersökningar samt använda och sprida den data som insamlats, p.g.a. synen på dessa data som sekretessbelagd information. Det mest aktuella fallet är att de län som ligger inom Östersjötummlarens utbredningsområde nyligen har fått avslag på att genomföra en akustisk övervakning av tumlare av Försvarsmakten. Det är

synnerligen angeläget att vi får genomföra undersökningar och även att vi på ett enkelt och ändamålsenligt sätt kan hantera och arbeta med insamlad data och efter det sprida resultat och data.

1083) 20.8.6. Kunskap om ekologiska samband – konnektivitet

Länsstyrelsen instämmer i miljömålsberedningens analys och hänvisar även till synpunkter under 20.8.2.

Sid 1084) 20.8.7. Bättre uppföljning behövs

Länsstyrelsen delar slutsatsen att det behövs en samordnad och effektiv uppföljning både inom och utanför skyddade områden och att länsstyrelserna behöver öronmärkta pengar för att kunna utföra den.

Sid 1087) 20.9. Överväganden och förslag

Det är Länsstyrelsens uppfattning att den lagstiftning som är applicerbar för att skydda natur är mer ändamålsenlig när det gäller terrestra områden än marina. För marina områden krävs kompletterande föreskrifter inom speciallagstiftningar som inte ligger inom Länsstyrelsens mandat. För att komma tillrätta med detta, eller åtminstone minska problemen, behövs tidigare nämnda åtgärder, i form av utredningar av juridiska möjligheter och ytterligare kompletteringar i lagstiftningen, samt tätare och tydlig måldriven samverkan mellan berörda myndigheter. Annars är risken stor att effekten av våra områdesskydd är fortsatt otillräcklig för att nå syften och bevarandemål.

Sid 1089) 20.9.1. Nytt etappmål för marint områdesskydd

Länsstyrelsen ser positivt på att det tas fram ett mätbart etappmål för marint områdesskydd. Det ger ökad acceptans och underlättar arbetet med att bilda nya marina skyddade områden.

Förslaget innebär att till 2030 ska minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon vara skyddat genom formellt skydd eller andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM:s - Other Efficient Conservation and Management Tools), minst tio procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara strikt skyddade och att de skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena. Detta är ett ambitiöst men rimligt mål som går att nå om länsstyrelserna får tillräckliga resurser för både skydd och marin förvaltning.

Det är viktigt att den sista punkten om ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk är inkluderat och att inte allt fokus ligger på procentsatserna. Det har en stor betydelse hur skyddet fördelar sig, både geografiskt och på olika naturtyper och att det är ett funktionellt skydd.

Det är viktigt att regeringen i ett tidigt skede ger Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att klargöra vilka rättsliga verktyg som kan klassas som "andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder" (OECM:s) för svenska förhållanden.

Det behöver också tas fram en svensk definition av vad ett strikt skydd innebär. Termen opåverkade områden som finns i den nationella handlingsplanen för marint områdesskydd är otydlig (se kommenterar om 20.8.4.).

Länsstyrelsen delar Miljömålsberedningens uppfattning att det är viktigt att det finns en flexibilitet i utformningen av det marina områdesskyddet, så att det blir så effektivt som möjligt för skydd av arter och livsmiljöer samtidigt som ett långsiktigt hållbart nyttjande kan tillåtas och att en väg att åstadkomma detta är genom zonerings inom formellt skyddade områden.

Länsstyrelsen delar också Miljömålsberedningens bedömning att det behövs en vägledning och utveckling av praxis för att bättre kunna reglera till exempel sjöfart och Försvarsmaktens verksamhet för att kunna nå ett strikt skydd.

Länsstyrelsen vill tillägga att det är angeläget att det ingår i uppdraget för Försvarsmakten att bistå och underlätta i arbetet med kunskapsinsamling genom marina inventeringar.

Sid 1100) 20.9.2. Regleringar i opåverkade områden

Länsstyrelsen ser ett behov av den vägledning och utveckling av praxis när det gäller sjöfart och Försvarsmaktens verksamhet, som nämns i tidigare avsnitt.

Länsstyrelsen delar inte bedömningen att det finns en risk att vi skulle skydda opåverkade områden utan betydande bevarandevärden, bara för att uppnå procentandelen av strikt skyddade områden. Däremot är det ofta så att det är i områden med liten mänsklig aktivitet som de högsta naturvärdena finns kvar. En del arter finns bara där. I arbetet med områdesskydd prioriterar vi alltid områden med höga naturvärden och hotade livsmiljöer/arter. Västerhavslänsstyrelserna har dock även beslutat att potential ska kunna vara ett motiv till skydd, vilket upptill existerande naturvärden och hot, ger en dimension av området värde efter återhämtning.

Risken för att de marina skyddade områden som vi idag arbetar med skulle bli så kallade "paper parks" ligger i begränsningarna av den lagstiftning som länsstyrelsen kan tillämpa för att besluta om regleringar. Det krävs ofta kompletteringar av föreskrifter med stöd av annan lagstiftning. Länsstyrelsen har svårt att nå all sjöfart och Försvarsmaktens verksamheter, därav välkomnas förslaget.

Länsstyrelsen anser att biotopskyddsverktyget har begränsad användbarhet i marina miljöer och att naturreservat är ett betydligt bättre skydd.

Sid 1104) 20.9.3. Krav på länsstyrelsesamarbete inom områdesskyddsförordningen

Se kommentar till stycket 1.6.

Sid 1105) 20.9.4 Bättre kunskapsunderlag behövs, särskilt för utbredning av arter och livsmiljöer samt konnektivitet

Länsstyrelsen delar Miljömålsberedningens bedömning att det behövs ett bättre kunskapsunderlag för att uppnå syftet med förslaget till nytt etappmål för marint områdesskydd och att tillgången till djupdata och marin kartering av arter och livsmiljöer är central.

Sid 1111) 21.2.1. Ålgräs och kransalger – exempel på viktig undervattensvegetation

Även om Miljömålsberedningen tydligt lyfter fram att ålgräs och kransalger är exempel på viktig undervattensvegetation, vill Länsstyrelsen passa på att lyfta fram de mest grunda bottenarna med förekomster av kärlväxterna nate/nating. Dessa habitat har kommit lite i skymundan de senaste åren i takt med att ålgräset fått mycket uppmärksamhet och ökad kunskap. Grundområden med nate-/natingångar är en marginaliserad livsmiljö som bl.a. vadarfåglar är knutna till, men som även bidrar med andra viktiga ekosystemtjänster. Flera vadarfågelarter har under lång tid haft en negativ trend.

Sid 1115) 21.3. Påverkansfaktorer – kusten där alla vill vara

Länsstyrelsen instämmer i att de små stegens tyranni är ett stort bekymmer. Bakgrunden till problemet ligger dels i bristande kunskapsunderlag, administrativa gränser som inte har något med naturvärden att göra, avsaknad av verktyg för att få överblick och kunna göra bättre bedömningar, men även avsaknad av vägledning av hur problemet ska hanteras. Den geografiska och administrativa skalan går från inom och mellan kommuner, till över nationsgränser; samt från kust till utsjömiljö. Det är för att bättre kunna hantera detta problem som Länsstyrelsen efterfrågar det verktyg som nämns till stycket 9.1.7.

Sid 1173) 21.9. Två illustrativa exempel på de små stegens tyranni

Länsstyrelsen vill passa på att ge ytterligare ett exempel som dock härrör till grunda miljöer i utsjön. Under senare år har Länsstyrelsen sett en markant ökning i antalet ansökningar om att etablera havsbaserad vindkraft i en betydande del av Skånes havsområde. Situationen verkar vara snarlik i våra grannlän och grannländer. Många av de naturvärden som påverkas har populationer som rör sig över läns- och nationsgränser, t ex marina däggdjur, sjöfåglar och fisk. Aktuella exploateringsverksamheter och de som är på gång, är nu så många att läget är bekymmersamt. Länsstyrelsen efterlyser verktyg för bättre helhetsgrepp (se synpunkter till stycket 9.1.7.) samt ökad nationell och internationell samverkan. Enligt Länsstyrelsens erfarenhet är Esboprocessen inte tillräcklig, då de ärenden som kommer till Länsstyrelsens kännedom endast berör angränsande havsområde. Eftersom berörda och känsliga djurgruppers populationer rör sig över större områden än så, kan t.ex. vindkraftparker längs Danmarks Nordsjökust och i

Bälthaven, i polskt havsområde eller vid kusten i Tyskland, ha en stor påverkan både på flyttande och övervintrande sjöfåglar och för tumlare, för vilka vi har ett gemensamt ansvar och som utgör en del av de utpekade prioriterade bevarandevärdena i Skånes och Sveriges skyddade områden.

Sid 1182) 21.10.2. Tydligare samordningsansvar för länsstyrelserna i kustfrågor

Med större ansvar för samordning av arbete och underlag, borde det tillkomma större möjligheter att ta fram, bearbeta och dela data och kartor om havsmiljön. Det geografiska kaoset är utbrett och det är viktigt att hitta effektiva åtgärder som förbättrar möjligheterna att ta goda beslut för havsknutna bevarandevärden och miljön i stort, inom planering, skydd, förvaltning och prövning av verksamheter. Se kommentar kring sekretess till stycket 22.7.5.

Sid 1185) 21.10.3. Länsstyrelsernas ansvar för kunskapsunderlag om länets kustvatten

Se kommentar till stycket 21.10.2.

Sid 1187) 21.10.4. Skärpta krav på fysisk planering

Länsstyrelsen vill ge en viss nyansering till den bild som ges i betänkandet om villrådigast kustkommuner och eftersatt planering av kommunala kust- och havsområden. Detta eftersom det har gjorts och kommer att göras, en hel del insatser för att stödja kustkommunerna i detta viktiga arbete. Genom hela havsplaneringsprocessen har kustlänsstyrelserna jobbat aktivt med den kommunala förankringen och delaktigheten. Alla kustkommuner har under ett stort antal tillfällen givits möjlighet att delta i processen för framtagandet av de statliga havsplanerna. KOMPIS-stödet, som Länsstyrelserna administrerade, fyllde en viktig funktion för att höja kustkommunernas mognad och kompetens vad gäller havsplaneringsprocessen. I Skåne användes KOMPIS-stödet av ett antal kommuner. I Skåne har vi sett att flera av kustkommunerna har hanterat eller är igång med att hantera sitt havsområde i sina översiktsplaner. För Skånes del delar vi inte bilden av att planeringen av kommunala kust- och havsområden är eftersatt, åtminstone inte ur ett PBL-perspektiv.

Sid 1190) 21.10.4. Planeringsansvar för kommunerna i kustvattenområden

Länsstyrelsen ser inte att några ytterligare krav är motiverade. I översiktsplaneringen, både på land och i vatten, så behöver kommunen förhålla sig till ett stort antal nationella mål, planer och program (regleras i 3 kap. 5 § punkt 2 PBL) och den statliga havsplanen utgör ytterligare ett sådant underlag i den kommunala planeringen. Då det de facto inte heller ännu funnits några beslutade nationella havsplaner går det inte heller att peka på att kommunerna inte tagit hänsyn till dessa i sin översiktliga planering. Vår bild är snarare att de kommuner som har eller haft pågående översiktsplanering de senaste åren redan nu börjat

förhålla sig till och redovisa de förslag till havsplaner som lämnats till regeringen för beslut.

Länsstyrelserna har till uppgift enligt PBL att föra dialog med kustkommunerna redan i tidiga skeden i planprocessen och stötta kommunerna i arbetet med den fysiska planeringen. Eftersom kommunal översiktsplanering handlar om hushållning med kommunens mark- och vattenområden är det underförstått att länsstyrelsens ansvar för att stötta den kommunala planeringen även inbegriper kommunala kust- och havsområden.

Länsstyrelsen instämmer i det utredningen säger, att förslaget riskerar att inkräkta på det kommunala planmonopolet. Vi ställer oss också mycket tveksamma till det alternativa förslaget om nationella kustplaner som länsstyrelserna skulle besluta om, då länsstyrelsen idag inte har någon liknande funktion som planorgan. Länsstyrelsen är dessutom tillsynsmyndighet för den kommunala planeringen och intressekonflikter skulle i så fall kunna uppstå mellan dessa olika roller. Detsamma gäller det andra alternativa förslaget om att mer eller mindre tvinga alla regioner att bli regionplaneorgan för att innefatta regional kustzonsplanering. Vi delar utredningens uppfattning att detta sannolikt inte är ett bra eller realistiskt förslag.

Sid 1194) Havs- och vattenförhållanden i detaljplaner

Länsstyrelsen avstyrker förslaget. Vi förstår inte syftet med förslaget om att skyddsåtgärder för havs- och vattenförhållanden ska kunna inkluderas i detaljplanen. Denna planbestämmelse är kopplad till skyddsåtgärder på tomtmark (för att göra marken lämplig för bebyggelse) och vi ser inte riktigt i vilket sammanhang den eventuella utökade skrivningen om skyddsåtgärder för förorening av havet skulle vara aktuellt. I vilket sammanhang kan det vara aktuellt att inte ge lov eller startbesked innan en havs- eller vattenförorening har avhjälppts? Redan idag är ju också utgångspunkten att planeringen inte ska motverka negativ påverkan på havs- och/eller vattenmiljö.

Sid 1196) 21.10.6. Förtydliga strandskyddets syfte

Länsstyrelsen är generellt positiv till försök att öka medvetandet om och kraven på verksamheter som har fysisk påverkan på havsmiljön. Baserat på miljökonsekvensbeskrivningar och tillståndprocesser för verksamheter med fysisk påverkan i vatten, är det tydligt att det ofta saknas rimliga resonemang om, och underlag för att beskriva påverkan på, vattenförvaltningsförordningens kvalitetsfaktorer om hydromorfologi.

Om detta förtydligande ska ske i lagtext är det avgörande exakt hur detta utformas och om det t.ex. finns risker i form av dubbelreglering om motsvarande reglering finns även i andra delar av svensk lagstiftning. Länsstyrelsen anser att ett sådant förtydligande inte bör ske genom omformulering av strandskyddets syften (strandskyddet har precis varit

föremål för separat utredning). Förtydligandet bör istället ske genom särskild bestämmelse om generell vattenhänsyn i separat paragraf i miljöbalkens sjunde kapitel. I detta förtydligande kan även införas bestämmelser om grumling, skuggning, antifoulingprodukter, bräddning etc.

Sid 1198) 21.10.7. Ett nationellt register över muddrings- och dumpningsärenden

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Sid 1204) 21.10.9. Ökat stöd till informationsatsningar till båturet friluftsliv

Länsstyrelsen är positiv till informationsatsningar med syfte att göra miljönytta. Gällande båturet friluftsliv vill Länsstyrelsen även föra fram nedanstående, som även nämnts i remissvar gällande strategi och åtgärdsprogram för havsmiljön (Havs- och Vattenmyndigheten 2021).

Med tanke på att det sedan länge finns alternativa metoder för att avlägsna och förebygga påväxt på fritidsbåtar, tycker Länsstyrelsen att det finns många argument för att en utfasning av användandet av båtbottnfärger som innehåller miljögifter på fritidsbåtar, skulle kunna påbörjas någon gång inom perioden för det nya åtgärdsprogrammet för havsmiljön (2022-2027). Genom mindre förbättringsåtgärder riskerar man att legitimera och hålla ett i grunden felaktigt system, som bygger på att applicera gifter som ofrånkomligen kommer ut i havsmiljön, under armarna och skjuta den slutliga förändringen på tiden. Om nya färgprodukter kan tas fram som inte innehåller giftiga ämnen, kan de bedömas utifrån sin miljöpåverkan. Sverige når inte god miljöstatus avseende tillförsel och miljöhalter av farliga ämnen (bedömning 2018)⁴. Utifrån detta, och med tanke på de befintliga miljövänliga metoderna, borde en rimlig inställning vara att miljöfarliga ämnen från båtbottnfärger börjar fasas ut någon gång under den nya strategins period.

Sid 1214) 21.10.12. Omställning till miljövänliga motorer

Länsstyrelsen är positiv till förslaget och anser att ju snabbare utfasningen av äldre tvåtaktsmotorer genomförs desto bättre.

⁴ Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2018-2023 - Bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys. <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/publikationer/2018-11-29-marin-strategi-for-nordsjon-och-ostersjon-2018-2023.html>

Sid 1264) 22.5. Digitala kunskapsbaser och digitalt stöd för havsmiljöarbetet

Länsstyrelsen vill påpeka att det finns en ytterligare datavärd, Lunds Universitet, som ansvarar för en databas för sjöfågelförekomst.

Sid 1280) 22.6.3. Brister i marin kartering

Länsstyrelsen efterlyser ett tätare internationellt samarbete vad gäller insamlande och tillgängliggörande av data för naturvärden. Som Länsstyrelsen nämner på flera ställen i detta yttrande, är det viktigt att ha kunskap på populationsnivå för att kunna göra bra bedömningar inom skydd, förvaltning och prövning av ärenden. En del i detta är att inte "bara" ha ett högupplöst data för en djurgrupp, t.ex. sjöfågels förekomst, utan också att det finns jämförbara data, vilket berör både metodik och tidpunkter för insamlande.

Sid 1290) 22.7.3. Kustbevakningens ansvar att rapportera skräp el. miljöpåverkan

Länsstyrelsen är positiv till förslaget men vill tillägga att någon form av märkning och/eller positionsrapportering bör ske när Kustbevakningen finner icke försumbara mängd skräp, borttappade fiskenät eller dylikt. Utan märkning eller god positionsrapportering försvinner möjligheten att åtgärda problemet och förslaget reduceras till en form av miljöövervakning. Bärgning bör ske av upphittat skräp, i detta fall förslagsvis av Kustbevakningen som är den part som påträffat skräpet.

Länsstyrelsen föreslår att Kustbevakningen även lägger kopia på rapporten till berörd länsstyrelse när avfall, marint skräp eller annan negativ påverkan påträffas.

Se även kommentar till stycket 16.5.2. där Länsstyrelsen vill se en utredning över samlat myndighetsansvar gällande borttappade och upphittade fiskeredskap, inklusive upprensning.

Sid 1291) 22.7.4. Marin kartering och sekretess kring marina data

Länsstyrelsen har en positiv syn på detta, men vill komplettera med att det nationella karteringsuppdraget bör ske i samverkan med berörda länsstyrelser.

Sid 1292) 22.7.5 Översyn av sekretesskyddet för geografisk information

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Detta är mycket angeläget. Mycket av Länsstyrelsens arbete i marin miljö är beroende av denna information. Förändringar och förenklingar är en av de avgörande förutsättningarna för vårt arbete att nå olika mål.

Sid 1293) 22.7.6. Finansiering av geografisk information till myndigheter och forskning

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Sid 1298) 22.7.7. En sammanhållen marin kartering

Länsstyrelsen är positiv till detta och poängterar att länsstyrelserna behöver vara delaktiga i processen.

Sid 1307) 23. Behov av kunskap och forskning om havsmiljön

Inom arbetet med skydd och förvaltning föreslås från flera håll att regionala grupper ska samverka. Länsstyrelsen vill här övergripande lyfta fram att för detta arbete behövs ekonomiska resurser säkras långsiktigt, samt att det bör förtydligas att grupperna ska stödjas av sakk experter med vetenskaplig kompetens, inte bara från en, utan från flera olika institutioner och myndigheter (t.ex. SLU Aqua, Naturhistoriska riksmuseet, FOI m.fl.). Möjligheterna till att finansiera olika projekt och ge uppdrag till forskare att utföra dem bör utökas och förenklas för länsstyrelserna.

Sid 1311) 23.1.1. Förnyande av havsmiljöinstitutets uppdrag

Länsstyrelsen är positiv till förslaget. Länsstyrelsen föreslår att Havsmiljöinstitutets uppdrag utöver att bistå myndigheter inom havsmiljöområdet, även bör granska vad i myndighetsarbetet som inte fungerar tillräckligt bra för att uppnå våra mål och föreslå förändringar. Det är viktigt att Havsmiljöinstitutet inte tvekar för att framföra relevant kritik mot havsmiljöförvaltningen.

Sid 1323) 23.2.4. Anslaget till havs- och vattenmiljöforskning

Länsstyrelsen passar här på att lyfta kunskapsbristen om tiaminets roll för Östersjöns biologi. Samma synpunkter har tidigare lämnats i form av skrivelse till regeringen (180604, Länsstyrelsens Dnr 537-16687-2018) och i remissvar gällande strategi och åtgärdsprogram för havsmiljön 2021.

Det finns faktorer som har potential att påverka Östersjöns arter i större utsträckning, men som vi saknar god kunskap om. En sådan påverkansfaktor är den tiaminbrist som påvisats hos flera av Östersjöns arter. Först när vi vet mer om tiaminbristen och dess orsaker och effekter, kan vi antingen avskriva den som en potentiellt viktig del i en förklaringsmodell, eller bekräfta att tiaminbrist är en faktor som vi behöver räkna med. Detta är i linje med försiktighetsprincipen. Okunskapen om tiaminbristen påverkar även andra åtgärder och våra åtgärdsresurser, eftersom andra åtgärder riskerar att antingen över- eller underskattas när det finns okända parametrar i ekvationen. Att göra en kraftig satsning på ökad kunskap om tiaminbrist, bör inte bromsa arbetet med övriga åtgärder. Det övriga åtgärdsarbetet måste fortlöpa utifrån bästa tillgängliga kunskap. Det är först om och när ny kunskap om tiaminbristen framkommer och antyder att vi på något sätt behöver skifta fokus i åtgärdsstrategier, som vi bör justera hur

åtgärdsresurserna fördelas. Men faktum kvarstår, med en okänd faktor som tiaminbrist, riskeras att åtgärder får mindre effekt än vad vi räknar med, att begränsade åtgärdsresurser går förlorade och att vi förlorar dyrbar tid i återhämtningen av Östersjöns bestånd och ekosystembalans.

Sid 1327) 24.3. Havsmiljöarbetande myndigheters regelförändringsarbete

Länsstyrelsen tycker det är ett bra förslag som kan ge en snabbare och enklare väg till förändring av regler som inte fungerar som det var avsett.

Sid 1330) 24.4. Effektivare finansiering av havsmiljöarbete

Länsstyrelsen delar bedömningen att finansieringen av havs- och vattenmiljöarbetet är både splittrad, kortsiktig och otillräcklig. Länsstyrelsen anser att projektarbete och finansiering genom projektansökningar ofta är ett omständigt och resursmässigt ineffektivt arbetssätt.

Förslaget om att var och en av de 21 länsstyrelserna ges dispositionsrätt till anslagsmedel på var sin anslagspost på anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö, är ett viktigt steg på rätt väg.

Länsstyrelsen framhåller samtidigt att det behövs en viss nationell pott, t.ex. för kalkning (stöd behövs under nederbördsrika år samt vid inköp av ny utrustning t.ex. doserare).

Länsstyrelsen framhåller också att även om administration generellt bör minimeras, men att viss administration är nödvändig, t.ex. för samordning mellan länen, för omfördelning av pengar under året, för behov av vägledning, för nationella utvärderingar med mål att finna effektiviseringar och utvecklingsmöjligheter.

Sid 1377) 24.11.1. Genomlysning av havs- och vattenåtgärdernas anslagsnivåer

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget. Anslagsnivåerna behöver höjas. Detta belyser utredningen på ett bra sätt.

Sid 1380) 24.11.2. 1:11-anslaget för havs- och vattenmiljöåtgärder

Länsstyrelsen är positiv till förslaget men vill poängtera att förvaltningskostnader inte får stjäla medel från faktiska åtgärder.

Sid 1385) 24.11.3. Ett nytt anslag till lokalt havs- och vattenvårdsarbete

Länsstyrelsen är mycket kritisk till medel dras från 1:11-anslaget för att finansiera lokala åtgärdssamordnare. Alla medel inom 1:11 behöver i så stor utsträckning som möjligt användas till konkreta miljöförbättrande åtgärder. Finansieringen av åtgärdssamordnarna bör vara ett tillägg, inte en omfördelning.

Länsstyrelsen tycker det är otydligt vad som avses med ”ideell sammanslutning”.

Detta bör definieras. Ekonomiska föreningar vars syfte inte är göra ekonomisk vinst och vars arbete bidrar till att nå miljökvalitetsnormerna, bör omfattas.

Länsstyrelsen tycker stöduppbygget i grunden är god, men önskar också se en möjlighet att använda medel för faktiska åtgärder i länsstyrelsernas egen regi. Detta för att möjliggöra maximalt nyttjande medlen på det regionala och kommunala planet.

Sid 1397) 25.2.1. Införandet av en havsmiljölag

Länsstyrelsen är positiv till det nya lagförslaget och vill understryka vikten av att havsmiljöarbetet ska vila på vetenskaplig grund. Länsstyrelsen skulle välkomna om lagen även hade en förtydligande koppling till försiktighetsprincipen.

Sid 1400) 25.2.2. En tvärvetenskaplig funktion som belyser havsmiljöns behov

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Sid 1404) 25.2.3. Samhällsekonomiska analyser för hela havsmiljön

Länsstyrelsen är positiv till förslaget.

Som exempel vill Länsstyrelsen lyfta följande. Flera fiskbestånd i svenska havsområden ligger långt under sin biologiska potential. Det innebär att bestånden även levererar mycket lägre ekosystemtjänster än vad de har potential att göra, både avseende sina funktioner i näringsväven och som fångst för fisket. Det borde vara önskvärt att dessa bestånd återhämtas så snabbt som möjligt, för att minimera förlusten av båda typerna av ekosystemtjänster. Länsstyrelsen har tidigare (remissvar gällande "Samråd om inledande bedömning" (Havs- och Vattenmyndigheten 2018) och Strategi och åtgärdsprogram för havsmiljön (Havs- och Vattenmyndigheten 2021) fört fram att det finns ett behov av ytterligare ekonomiska analyser kring fiskbestånden och dess funktioner och värden. Ett exempel är värdet av att stor rovfisk blir kvar i havet jämfört med att den fiskas upp. Målet bör vara att avgöra när fiskar är mer värda att lämna kvar i havet, jämfört med att de fiskas upp. Detta skulle ge en helhetsbild av vad miljöförvaltning och fiske tillsammans skapar och kostar. Resultaten bör bli inspel till en samordnad fiskeri- och miljöförvaltning där fisketryck och fiskemetoder ses som självklara åtgärder för havsmiljön.

Beslutande

Beslutet har fattats av Landshövding Anneli Hulthén.

Ärendet har beretts av vattenhandläggare Jonas Gustafsson. I ärendet har följande personer deltagit, miljödirektör Annelie Johansson; enhetschef för Fiske- och restaureringsenheten Johan Wagnström, naturskyddshandläggare Eva Ohlsson, enhetschef för kulturmiljöenheten Britta Roos, planhandläggare Hanna Tell.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.